SAMOK

Tarkastusvaliokunnan kuulemistilaisuus 23.11.2022:

Valtiontalouden tarkastusviraston vuosikertomuksesta eduskunnalle 2022

Sosiaalipolitiikan asiantuntija

Ninni Kuparinen

ninni.kuparinen@samok.fi

puh. +358 40 164 7992

@KuparinenNinni

Opintotukiuudistusten vaikutukset amk-opiskelijoihin

Tutkinnon suorittamisaika

- Ammattikorkeakoulututkintojen suorittaminen neljässä vuodessa on kasvanut tasaisesti jo vuodesta 2005 eikä näin ollen voida selkeästi nähdä olisiko kasvu jatkunut ilman opintotukiuudistuksia.

- Keskustelu jatkuvasta oppimisesta, samanaikainen opintotukikuukausien laskeminen sekä opintolainahyvitys ovat kannustaneet opiskelijoita tutkinnon suorittamiseen määräajassa.

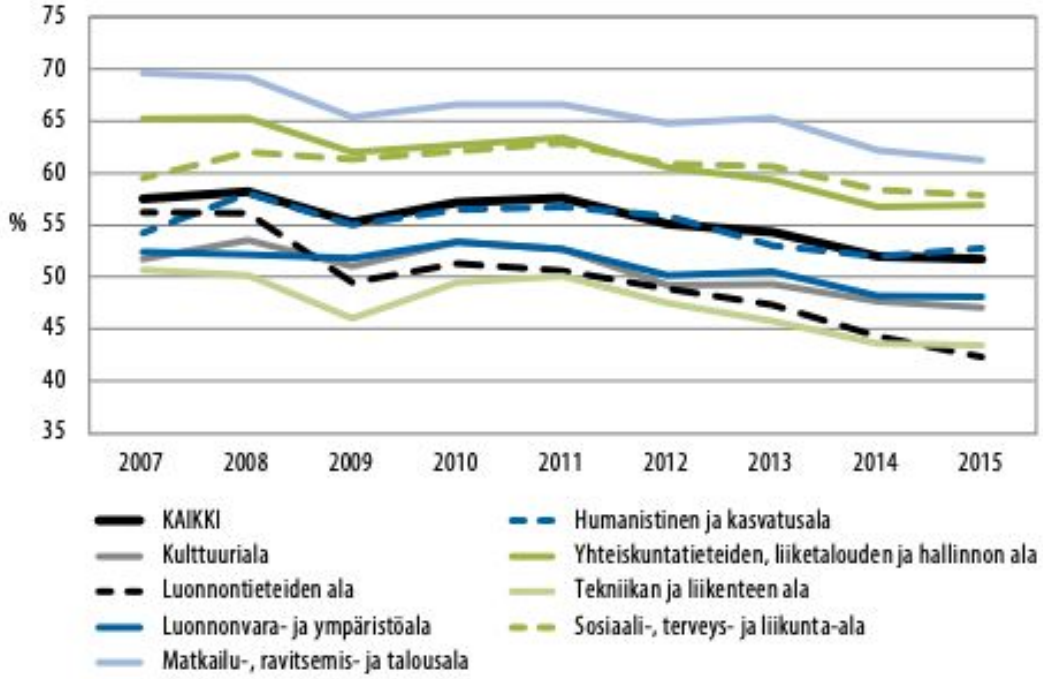
- Opiskelijan matalan toimeentulon vuoksi opiskelijat ovat opintojen ohella lähes pakotettuja käymään töissä. Tämä lisää kuormittuneisuutta ja vähentää opiskelukykyä.

Opintotuen käyttäminen ja työssäkäynti

- Opintotukea hyödyntävät vähiten perheelliset opiskelijat ja ulkomaalaiset tutkinto-opiskelijat. Tutkimusten mukaan suurin syy jättää opintotukea hakematta on tulorajat. Tutkimusten mukaan yli 90% opiskelijoista käy töissä, jotta pystyy kattamaan välttämättömät elinkustannukset.

- SAMOK pitää tärkeänä, että opiskelijat voivat oman jaksamisensa puitteissa tehdä töitä opintojen ohella. Tähän ei tule kuitenkaan pakottaa sillä, että opintorahan taso pidetään liian matalalla.

- Voidaan todeta, että mahdollisesti opintotukiuudistus ja kokonaistukiajan muutos ovat todella kannustaneet opiskelijoita suorittamaan opinnot määräajassa. SAMOK on huolissaan siitä, millaisella hinnalla nämä opiskelijat ovatkaan tutkintonsa raapineet kasaan.

Kuvio 1. Ammattikorkeakoulujen perustutkinto-opiskelijoiden työssäkäynti (SVT, Opiskelijoiden työssäkäynti 2017).

Taulukko 7.2. Opiskelijoiden syyt (%) opintotukikuukausien rajoittamiselle eri elämäntilanteissa.

	Kaikki	Ulkomaiset opiskelijat	Perheelliset opiskelijat	Suoraan toiselta asteelta	Toista tutkintoa opiskelevat	Työelämästä opintoihin	Osaopiskelu-kykyiset
Tulorajojen vuoksi	21	12	17	21	21	27	17
Opintosuoritusvaatimusten vuoksi	7	6	4	8	7	5	15
Jotta tukiaika riittäisi tutkinnon suorittamiseen	6	3	6	7	10	5	10
Muista syistä	5	5	6	5	6	5	7
Ei ole rajoittanut	66	79	71	66	64	64	61

Lainapainotteisuus

- Opintolainan nostaminen on kasvanut ja näemme yhdeksi merkittäväksi syyksi sen, että opintoraha ei riitä asumistuen kanssa kattamaan välttämättömiä menoja

- Opintolainaa nostaneiden opiskelijoiden määrä etenkin amk-opiskelijoissa on noussut reippaasti vuodesta 2011-2012 lähtien. Samaan aikaan tutkintojen suoritusajat ovat lyhentyneet ja karkeasti voidaan tehdä johtopäätös, että opintolaina mahdollistaa vähäisemmän työnteon opintojen ohella, jolloin opiskelijalla jää aikaa opintojen suorittamiseen työnteon sijaan.

- SAMOKin näkemyksen mukaan opintolainan nostamisen tulee olla opiskelijalle vapaaehtoista ja turvallista. Opintolainan turvaelementteihin kuuluu muun muassa lainan korkokatto.

Taulukko 7.3. Opiskelijoiden syyt (%) opintolainan nostamiseen eri elämäntilanteissa (vain opintolainaa hyödyntävät)

	Kaikki	Yliopisto	AMK	Ulkomaiset	Perheelliset	Suoraan toiselta asteelta	Toista tutkintoa opiskelevat	Työelämästä opintoihin	Osaopiskelu-kykyiset
Opintolainan matala korkotaso	76	80	73	66	65	79	73	74	65
Kohtuulliset takaisinmaksuehdot	73	76	70	66	60	73	65	71	65
Opintolainan markkinointi	12	14	10	10	5	13	9	10	11
Opintolainavähennys tai opintolainahyvitys	54	56	52	26	37	54	40	52	44
Oman alan kohtuulliset työllisyysnäkymät	38	48	28	29	27	40	39	34	29
Toimeentulon kannalta välttämättömien juoksevien menojen rahoittaminen	63	58	67	56	67	58	62	67	74
Yllättävien menojen rahoittaminen	40	39	40	34	28	40	33	41	44
Opintorahan ja asumistuen riittämättömyys	69	66	73	54	55	67	59	69	79
Omien työtulojen vähäisyys	51	50	52	47	47	47	54	55	57
Perheen taloudellisen tuen vähäisyys	24	21	26	30	42	21	25	24	34

Asumistuki

- Asumistukiuudistus oli monisyinen asia, sillä samaan aikaan kun se paransi pienituloisten ja yksinasuvien opiskelijoiden asemaa, kankeutui sen määrittelemä ruokakuntakäsite.

- Asumistukijärjestelmä tulee sovittaa yhteen muun sosiaaliturvajärjestelmän kanssa ja siitä tulee tehdä keskeinen osa perusturvaa. Keskeinen muutostarve on myös opintorahan muuttaminen asumistukeen vaikuttamattomaksi.

3 ehdotusta opintotukijärjestelmän kehittämiseksi

- Vähintään 100€ tasokorotus opintorahaan, jotta kattaa välttämättömät menot
- Kokonaistukiaika tulee palauttaa 54 tukikuukaudesta vähintään 64 tukikuukauteen. Luo joustavuutta ja parantaa opiskelijalähtöisyyttä
- Opintolainaan 4%:n korkokatto turvaamaan opintolainan nostamisen riskeiltä ja madaltamaan kynnystä tarvittaessa nostaa opintolainaa

samok.fi | @samok_fin

Suomen opiskelijakuntien liitto – SAMOK

Finlands studerandekårers förbund

National Union of Students in Finnish Universities of Applied Sciences